

Temat 5: Pierwszy raz, i co dalej

Opis i cel wykładu: „Komu w drogę, temu ABS” jako postulat profilaktyczny zostanie ukazany w zestawieniu z decyzją o przedwczesnym podjęciu współżycia, motywowaną typowymi argumentami, którymi posługują się młodzi ludzie. Bliższe przyjrzenie się im wskazuje na powierzchowność tych motywów. Przedwczesna inicjacja seksualna rodzi określone konsekwencje. Wielu z nich młodzież zazwyczaj nie jest świadoma, ani nawet o nich informowana. W polu widzenia, oprócz negatywnych skutków, takich jak niechciana ciąża czy zagrożenie chorobami, należy umieścić szkody wyrządzane w wymiarze emocjonalnym, psychicznym i duchowym. Młody człowiek powinien zrozumieć rzeczywiste motywy, które kierują go w stronę decyzji o podjęciu współżycia. Są one często ukryte pod warstwą bardziej lub mniej szczytnych deklaracji, z czego nawet on sam nie zdaje sobie sprawy.

W wyniku przeprowadzonych zajęć uczestnik powinien:

- Poznać konsekwencje, jakie wiążą się z przedwczesną inicjacją seksualną.
- Lepiej rozumieć motywy, które skłaniają go do podjęcia współżycia.
- Spojrzeć krytycznie na własną motywację w podejmowaniu aktywności seksualnej.
- Widzieć w założeniach programu „Komu w drogę, temu ABS” szansę na skuteczną ochronę przed ryzykownymi zachowaniami.

Prezentacja multimedialna (do pobrania ze strony: www.pobierz.czysteserca.org.pl)

Wymagania sprzętowe: Program PowerPoint Office 2013 i nowsze, krój pisma: Calibri oraz podłączenie głośników

SLAJD 1

Na ekranie pojawia się droga z żółto-czerwonymi postaciami z niebieskim obrysem. Nad drogą hasło: „Komu w drogę, temu ABS”.

Pierwszy slajd nawiązuje do konkluzji, która kończy wcześniejszy wykład.

SLAJD 2

Emisja fragmentu filmu „Ostry makijaż”, scen. i reż. Dariusz Regucki, wyd. Rubikon, (0:17).

Na ekranie pojawia się kadr pary z filmu „Ostry makijaż” oraz kolejne sformułowania – „powody”, którymi młodzi ludzie uzasadniają współzycie pozamałżeńskie:

Powody, jakie podają młodzi ludzie, uzasadniając rozpoczęcie współzycia, są bardziej stwarzaniem sobie alibi, niż faktycznymi motywami wolnych i świadomych decyzji.

SLAJD 3

„My się kochamy”.

- „Kochamy się” – funkcjonuje jako usprawiedliwienie, wyjaśnienie; ostateczny argument.

SLAJD 4

„Jest nam dobrze ze sobą”.

- „Jest nam ze sobą dobrze” – gdyby zapytać osobno chłopca i dziewczynę, co to znaczy, że jemu/jej jest dobrze, okazałoby się, że mają zupełnie inne punkty widzenia.

SLAJD 5

„Jesteśmy dorośli”.

- „Jesteśmy dorośli” – w wieku 16–17 lat nie można jeszcze mówić o dojrzałości emocjonalnej i zdolności do podejmowania życiowych zobowiązań.

SLAJD 6

„Oboje tego chcemy”.

- „Oboje tego chcemy” – kryje się w nim założenie oczywistej zgodności w postrzeganiu i przeżywaniu „związku” przez obojga.

- „Chcemy ze sobą być” – bycie razem jest możliwe bez współżycia.

SLAJD 7

„Chcemy ze sobą być”.

Argumenty „za”, podane przez filmową Magdę, mogą stanowić punkt wyjścia do rozmowy nt. przedwczesnej inicjacji seksualnej.

SLAJD 8

Emisja fragmentu filmu „Po drugiej stronie lustra”, wyd. Fundacja Czyste Serca (czas: 2:25).

Rozmowa kierowana, ewentualnie dyskusja:

SLAJD 9

Kadr z filmu „Po drugiej stronie lustra” wraz z napisem „Pierwszy raz i co dalej?”.

- W jaki sposób Filip reaguje na propozycję spotkania w domu Magdy podczas nieobecności rodziców?
- Po jakie argumenty sięga Magda, aby przekonać Filipa do „pierwszego razu”?
- Filip mówi: „Uczucia się nie udowadnia, to nie wzór”. Jak reaguje Magda?

Ciąg dalszy nastąpił

Symbolem tego, że przedwczesna inicjacja seksualna należy do zachowań ryzykownych jest – będący jej skutkiem – dwugłós. Na wcześniejszych slajdach wypowiedzi obojga wyświetlały się we wspólnym „dymku”. Jedna chmurka zastąpiona przez dwie oddzielne jest symbolem konfrontacji wyjściowych deklaracji z rzeczywistymi skutkami zainicjowanych zachowań.

SLAJD 10

Slajd z napisem: „Ciąg dalszy nastąpił...”

Charakterystyczna jest jednak rozbieżność treści. Dotyczą one skutków psychicznych i moralnych podjętego współżycia (zob. tytuły slajdów 11–18).

Slajdy wyświetlają się według tego samego schematu: u góry pojawiają się napisy – konsekwencje współżycia pozamałżeńskiego.

SLAJD 11

„Cięża”

„Cięża”

Jeszcze zanim doszło do współżycia, obie strony inaczej postrzegały związek między podjętym działaniem seksualnym a jego naturalnym skutkiem, jakim może być poczęcie dziecka. Dla większości dziewcząt współżycie seksualne wiąże się z mniejszą lub większą świadomością możliwości zostania matką, podczas gdy chłopcy najczęściej nie biorą pod uwagę możliwości ojcostwa. Stąd bierze się typowa reakcja chłopców na wiadomość o tym, że dziewczyna jest w ciąży. Większość z nich nie chce przyjąć tej informacji i odchodzi. Dziewczęta wiedzą o tym na podstawie doświadczenia swoich rówieśniczek. Nie zachowują się jednak asertywnie, podejmują współżycie wierząc, że „mój chłopak nie zrobiłby mi tego”.

SLAJD 12

„Niespełnione pragnienia”

„Niespełnione pragnienia”

Zamiast spodziewanych rozkoszy, współżycie bywa często źródłem rozczarowań. Dotyczy to zarówno chłopców, którzy we współżyciu pragną zrealizować rozumiany sprawnościowo autoportret swojej męskości. Także i dziewcząt, które potrzebują więcej czasu, aby ich organizm zdobył dojrzałość do pełnego przeżywania reakcji seksualnych. Bywa i tak, że współżycie ma być receptą na pragnienia, których w ten sposób zaspokoić się nie da. Nie zrekompensuje np. braku miłości i czułości rodziców. W szczególności chodzi tu o deficyty więzi córek z ojcami.

„Pierwsze podejrzenia”**SLAJD 13**

„Pierwsze podejrzenia”

We współżycie seksualne jest zaangażowany cały człowiek. Nie tylko jego warstwa somatyczna, ale również psychiczna i rozumna. Powinno więc być wyrazem decyzji, a nie skutkiem porywu uczuć czy przypadku („tak wyszło”). Działaniami seksualnym wywołanym jedynie przez atrakcje cielesne lub psychiczne, towarzyszy poczucie zawieszenia w próżni. Rodzi to potrzebę sprawdzania, czy poza współżyciem łączy ich coś więcej. Tym „czymś więcej” może być tylko miłość, którą osoba pokocha drugą osobę, niezależnie od tego, czy współżyją czy nie. Dopiero ślub daje poczucie pewności, że ona i on są dla siebie na wyłączność.

„Utrata zaufania”**SLAJD 14**

„Utrata zaufania”

Nikt nie chce być kochany ani jako np. czwarty z kolei, ani tylko przez jakiś czas. „Kocham Cię, Ty mój/ moja jedyny/jedyna na zawsze” – tylko taka miłość nie pozostawia otwartych furtek. Do jej rozwoju niezbędny jest dialog, gdyż chłopiec i dziewczyna to dwa różne światy. Zarówno na początku wspólnej drogi, jak i potem pozostaną dla siebie tajemnicą. Stąd tak ważna jest szczerłość w relacjach. Ta zaś – jeżeli ma być całkowitym otwarciem się na drugą osobę – wymaga spełnienia odpowiednich warunków. Nie tworzy ich sama tylko bliskość osiągnana we współżyciu, choć jest pod tym względem bardzo sugestywna. Chłopcu/dziewczynie, którzy współżyli, wydaje się, że teraz nie powinno być między nimi żadnych tajemnic. Odtąd każdy pozór niewiedzy na temat drugiej strony będzie traktowany jako nieszczerłość i będzie rodzić podejrzenia, a w konsekwencji położy się cieniem na wypracowanym dotychczas zaufaniu.

SLAJDY 15-16**„Gorycz rozczarowania”**

Po prezentacji dymków następuje emisja fragmentu filmu „Ostry makijaż”, scen. i reż. Dariusz Regucki, wyd. Rubikon (czas 1:00).

„Gorycz rozczarowania”

Zbyt wczesne podejmowanie współżycia zazwyczaj niszczy relacje i może prowadzić do rozpadu nawet najlepiej zapowiadającego się związku. Jedną z przyczyn jest nieszczerłość w komunikowaniu prawdziwych intencji odnośnie do inicjacji seksualnej. Przeważnie na „tak” są chłopcy, a na „nie” dziewczęta, chociaż te proporcje się wyrównują. Niestety, dziewczęta z różnych powodów (np. aby nie stracić chłopca, atrakcyjnego także dla koleżanek) przyjmują nieszczerą postawę. Najczęściej obraca się to przeciw ich zamiarom i pragnieniom.

SLAJD 17**„Kosztowny dowód miłości”****„Kosztowny dowód miłości”**

Dla większości dziewcząt współżycie jest wyrazem całkowitego oddania siebie ukochanemu chłopcu. Niestety, rzadko który z nich od razu odwzajemnia się tym samym. Trwanie takiego stanu rzeczy rodzi długofalowe skutki psychiczne i moralne. Najwyższą ceną, którą dziewczęta płacą za dawanie takich dowodów miłości, jest utrata wiary w miłość. Chłopcy, którzy takie dowody przyjmują, degradują swoją męskość do poziomu cynicznego poszukiwacza przygód.

SLAJD 18**„Ból rozstania”****„Ból rozstania”**

Jeśli nastąpiło pełne fizyczne i psychiczne oddanie, wówczas dla osoby, która została porzucona, najpoważniejszym kosztem jest poczucie zawodu i straty po rozpadzie związku. Kiedy chłopak i dziewczyna są w sobie zakochani i wyrażają swoje uczucia przez fizyczne gesty, ale nie współżyją, to w sytuacji rozpadu ich związku skutki tego rozstania są odwracalne. Natomiast jeśli chłopak i dziewczyna rozpoczęli

współżycie, a potem ich związek się rozpadł, następują nieodwracalne zmiany. Ich całokształt określamy jako syndrom złamanego serca (ang.: *broken heart syndrome*). Przyczyny wywołujące te niekorzystne następstwa zostały opisane przez psychologiczne prawa pierwszych połączeń i generalizacji.

Z badań przeprowadzonych przez A. Oblacińską i B. Woynarowską (Warszawa 2006, tab. 3.9) wynika, że w grupie młodzieży (w wieku 18–25 lat), która podjęła współżycie, zmiany partnerów zdarzają się często. Tylko 40% badanych deklarowało, że pozostaje wierna partnerowi, z którym doszło do inicjacji; 25% miało następnego partnera seksualnego; 35% zadeklarowało trzech i więcej.

Większość osób podejmujących współżycie ufa, że spotkała kogoś jedyne i na całe życie. Ryzyko, że tak nie jest, wynosi – jak wynika z powyższych badań – co najmniej 60%.

Nie o samą statystykę jednak tu chodzi. Pragnienie szczęścia osiąganego w miłości wiernej i wyłącznej nie wynosi mniej niż 100%. Dlatego właśnie frustracja w tej dziedzinie jest nieobliczalna w skutkach. Znajduje to odzwierciedlenie w powszechnej opinii młodzieży. Straty poniesione na skutek współżycia, które zakończyło się bolesnym rozstaniem, są często wymieniane jako większe zagrożenie niż choroby przenoszone drogą płciową lub niechciana ciąża.

SLAJD 19

Podpis: „Ciąg dalszy nie nastąpił...”

SLAJD 20

Emisja fragmentu filmu „Po drugiej stronie lustra”, wyd. Fundacja Czyste Serca (czas: 4:10)

Ciąg dalszy NIE nastąpił

Drugą część wykładu rozpoczniemy od prezentacji fragmentu filmu, który poszerzy perspektywę widzenia „tych spraw”, aby zobaczyć, że współżycie nie musi być koniecznym wyrazem miłości, co dla wielu młodych ludzi jest sprawą oczywistą i to niezależnie od osobistych doświadczeń.

Rozmowa kierowana, ewentualnie dyskusja:

- Czym jest odwaga dla Magdy, a czym dla Filipa?
- Czym jest odwaga według ojca Filipa?

Pogadanka podsumowująca:

- „Dużo straciłem, ale z perspektywy czasu myślę, że się opłacało” – mówi ojciec Filipa.
Jak reaguje chłopak? I jak odnieść to stwierdzenie do zagadnienia przedwczesnej inicjacji seksualnej i zagrożeń, które w związku z tym mogą spotkać młodych ludzi?

SLAJD 21

Slajd końcowy z napisem:

„Komu w drogę, temu ABS”

Literatura:

1. Cekiera Czesław, *Psychoprofilaktyka uzależnień oraz terapia i resocjalizacja osób uzależnionych. Metody, programy, modele, ośrodki zakłady, wspólnoty*, Lublin 1998.
2. Dziewiecki Marek, *Integralna Profilaktyka uzależnień w szkole. Krótki poradnik psychologiczny*, Kraków 2003.
3. Grzelak Szymon, *Profilaktyka ryzykownych zachowań seksualnych młodzieży. Aktualny stan badań na świecie i w Polsce*, Kraków 2009.
4. Komorowska-Pudło Marta, *Seksualność młodzieży przełomu XX i XXI wieku*, Kraków 2013.
5. Oblacińska Anna, Woynarowska Barbara, *Zdrowie subiektywne, zadowolenie z życia i zachowania zdrowotne uczniów szkół ponadgimnazjalnych w Polsce w kontekście czynników psychospołecznych i ekonomicznych*, Warszawa 2006.
6. Szymańska Maria Monika, Woynarowska Barbara, Mazur Joanna, *Zachowania seksualne młodzieży w Polsce i ich zmiany w latach 1990-1998*, „Problemy Rodziny” 2000, nr 6, s. 8-16.
7. World Health Organization, *Research for universal health coverage: World health report 2013*, <http://www.who.int/whr/2013/report/en/> [dostęp: 4.09.2018].